

במאי,, אשת הגיבור" משיב בזעם להתקפת המבקרים

מאת

פיטר פריי

נידמה לי שכבר הצליחו להפוך את תעשיית הסרטים האינפנטילית שלנו לבין מיון-סוסיים. אתה משיג את הביקורת — יש לך הצלחה מסחררת. הביקורת משיגה אותך — יצאת מהמירוץ, ואתה המפסיד.

יבכך, קודם כל, לא מוצא חן בעיני שהופכים אותי לסוס. שנית, עוד פחות נראה לי סוסים אחרים ישפטו את ה"יצירה שלי. לכן ביקשתי את מערכת הטולט הזה להרשות לי לכתוב את הביקורת שלי על הסרט אשת הגיבור.

★ ★ ★

זה קרה לאינגמר ברגמן

אשת הגיבור" הוא סרט השייך ל"א" אסכולה המודרנית של הקולנוע, הוא מנסה לספר את מה שיש לו לספר בדרך המחשבה, יותר מאשר בדרך של פעולה פיסית.

מחפש בסרט מגרעות טכניות, יכול למצוא אותן. מי שמחפש כחונת שלא התגשמו עד הסוף, ימצא אותן. אבל בסרט הזה יש אדירה ויש נפש. והקהל שאין לו כל יומרה למומחיות בענייני קולנוע ולחטט נות מקצועית, מקבל את הסרט באהדה ובסיפוק רב. הצופה מן השורה, זה המבקר במאות סרטים אחרים, מבקר גם בסרט הזה ואיננו מתאכזב. להיפך, הוא מוצא סיפוק מיוחד בכך שהדמויות ידועות לו מחייו, הוא, ושהוא מסוגל להזהות אתן במידה זו או אחרת. מי שמעוניין בכך, יכול לבדוק זאת לילה לילה בארבעה בתי-קולנוע, בארבע ערים בישראל.

● **הצילומים:** אשת הגיבור מצטיין בצילומים מודרניים מקוריים. המצלמה ב"תנועה מתמדת, סקרנית, מופשטת, חודרת, מגלה. הסרט מורכב מקרוב ל-600 תמונות.

אפשר לומר שרובן מצטיינות בקומפוזיציה שלהן, בתנועה פנימית דינאמית. כ-50 מ"תמונות פחות מוצלחות. מרגישים את היד החזקה של הבמאי, שקבע מה יתרחש לפני המצלמה, ומה ייעשה מאחורי המצלמה.

כל-כך ראויים לאהבה, אבל אינם מסוגלים לעורר אותה בלבה של האשה האהובה. השלישי הוא הביטיניק, התלוש. הצעיר שאינו מאמין בשום דבר, שאינו אחראי לשום דבר, שהכל חזל להיות איכפת לו,

הוא הנקודה החלשה ביותר של הסרט. ● **המישחק:** בתיה לוצט, הידועה לנו מגלריית הדמויות הבימתיות שלה, מוסיפה כבוד לדרכה האמנותית בגילום דמות מסובכת וטראגית. בינתיים, היא השחקנית הישראלית הראשונה שהופיעה על הבד ה"ישראלי בשתי דמויות כה שונות זו מזו כמו יפה באי לייק מייק רחל אשת הגיבור בסרט זה. החל שאין מייצרים כאן יותר סרטים. היינו רוצים לראות את השחקנית הזאת יותר ויותר.

גדעון שמר הוא שחקן צעיר למדי, אף על פי שיש מאחוריו קאריירה עשירה של במאי. הוא מופיע כאן על הבד בפעם הראשונה, ומגיעות לו תשואות, כתגלית חדשה של המסך הישראלי. הדמות של יוסף היא דמות כפויית-טובה בשביל שחקן. היא הפחות-מפותחת בתסריט. נוסף על כך, תמיד קל יותר לגלם על הבד יצרים וסערות מאשר שתיקה, סבלנות ואינטליגנציה בייש-נית. גדעון שמר נתן לדמות הזאת מימד שהתסריט לא נתן לה קודם. הוא מתגלה כיוצר, המסוגל להפוך את המעט להרבה. אני מנבא לו קאריירה מזהירה כשחקן.

שמואל אומני הוא שחקן סירון. בתפקיד גרי, הביטיניק ממכסיקו, הוא מבא לתפקיד מישחק בלתי-אמצעי, עם אלגנטיות של גוף אתלטי ומשחרר. הוא קורן גבריות. בכל ארץ אחרת היו קופצים על המציאה, והיו מחתימים אותו על חוזה ארוך, משום שזהו חומר-הגלם הטבעי של הבד — שחקן אתלטי, המסוגל גם לחשוב ולהרגיש.

★ ★ ★

ככך,, מוטימוקין"

● **עיקבות:** המסורת של במאים גדולים ממנו, שיתף הבמאי בסרט שחקנים לאי-מקצועיים, חברי הקיבוץ, שהיו צריכים ל"שחק את עצמם.

מספיק להזכיר את הסרט הגדול גונבי האופנים של ויטוריו דה-סיקה, ששיתף את שים מהרחוב בכמה מהתפקידים הראשיים. כן גם סרגיי איינשטיין בסרטו הקלאסי פוטימוקין.

ושוב להבדיל אלף הבדלות — באשת הגיבור מופיעים מאות חברי קיבוץ בקיטע"י הווי של חיי-הקיבוץ, הן בחגים והן בצרתם. בחלקם הגדול הם מופיעים רק ברקע, אך אחדים מהם מגלמים תפקיד-עזר, דמו"יות מפורטות עם דיאלוגים וקטעים, ה"קשורים להתפתחות העלילתית של הסרט. הם כנים. הם "ישרים לעיניך" ולא תמצא אצלם את כל הקישוט המיותר, שלעיתים קרובות מוצאים אצל שחקן מקצועי. אנו

לא הסוסים-

יתבענו אותי!"

למעלה מעשר שנים אנו רואים את סרטיהם של אינגמר ברגמן, פליני, אנטוניוני, ויטוריו דה-סיקה, ולאחרונה של הצעירים הצרפתיים טרופו, לואי מאל ואלאן רנה. אנו רואים את נסיונותיהם הרציניים להכניס לסרט של המאה העשרים את החזירה והדקות של הרומאן הגדול של המאה ה"תשע-עשרה, בתוספת הכושר המיוחד של הסרט — להמחיש דברים באמצעות ה"פעולה הפיסית.

כיום ידועים שמותיהם של הבמאים ה"אלה בכל העולם, ואיש אינו מטיל ספק ביכולתם. אבל עובדה היא, שאינגמר ברגמן יצר 11 סרטים ב-16 שנים, או אולי להיפך — 16 סרטים ב-11 שנים (כאן אני זקוק לעזרתו של דויד גרינברג, שיש לו זיכרון פנטסטטי לעובדות ומספרים, והצרה היחידה היא שלא תמיד הוא מבין את המשמעות של מה שהוא זוכר). בכל אופן, כל ה"סרטים האלה של ברגמן נכשלו בשבדיה, ולא הגיעו כלל לעולם, עד שסרט אחד הצליח. או הרידו מהמדפים את כל 11 ה"סרטים הראשונים, וגם הם הפכו הצלחות בינלאומיות. מה נשתנה? טיב ה"סרטים — או כושר הקליטה של המבקרים?

אשת הגיבור — להבדיל — הוא סרט חלוצי בתעשיית הסרטים האינפנטילית שלנו (כשאני אומר "אינפנטילית", אינני מתכוון לגנאי, אלא רק לעובדה שהיא נמצאת ב"חיתוליה). זהו סרט המספר על מחשבותיהם וחיייהם הפנימיים של שלוש דמויות, של"כאורה מופיעות כאן במשולש הידוע וה"בנאלי. מה שנתון למשולש זה את הוויית המיוחדת שלו, היא החזירה הפנימית לחיים המחשבתיים של שלוש הדמויות הללו. האחת היא דמות של אשה, בעלת עקרו-

אבל הקרינה הגברית שלו פורצת מאיזה שהם מעיינות פנימיים סוערים ומדבריה, ב"אופן זמני לפחות, כל התנגדות. גם זה טיפוס שכולנו מכירים בטכיתנו.

★ ★ ★

יש אזוריה ויש נפש

● **סרט מטפז:** בפגישתם של שלושה ה"טיפוסים אלה, ובתוצאות שמוכרות לנובוע ממנה. בהתחלה הוא מתרכז בעיקר בחייהם הפנימיים, הפסיכולוגיים של הגנבי רים. המאורעות החיצוניים, המתרחשים ב"חלק זה של הסרט, הם רק רקע. השיר בא דווקא על רקע של פעולה פיסית רבת-ממדים, שהיא תוצאה של הפגות הקיבוץ.

כאן החיים הפנימיים מוכרחים לבוא ל"הגשמה פיסית. הם אינם יכולים יותר ל"ישרא כלואים בכלוב המחשבות והמעצור רים. החיים עושים את שלהם, הטבע עושה את שלו, והדמויות המאופקות נאלצות לבטא את עצמן בפעולות פיסיות שיובילו אותן לרמה חדשה וגבוהה יותר של מחשבה.

זה מה שיוצרי הסרט ניסו לספר. הם סיפרו זאת בצורה בלתי-מושלמת. מי ש"

● **העריכה:** עבודתו של העורך מני חם שובל, מצטיינת במתח הפנימי שלה. הוא אהב ליצור זעזועים על-ידי קונטראסטים פתאומיים. הוא איננו חושש להשאר את הקהל בתמהון לשניות ספורות. הוא מתכנן את הפתרון הפילמאי בצירוף הצילומים ה"באים. העריכה היא מלאת בטחון עצמי. אמנם, יש מספר חסרונות לא קטן, יש בדיחות שקוצצו והן נעלמות מהבד לפני שמספיקים לקלות אותן, ולעומת זאת יש הרבה קטעים שהיו דורשים קיצור נוסף. גם פה מורגש שתוף הפעולה המלא בין העורך לבמאי.

● **המוסיקה:** המלחין והמנצח מלחין קלר הצליח לתרגם את הערכים החזותיים והמחשבתיים לליווי מוסיקאי רגיש, בלתי-מופרז, המתמזג עם כל המצבים בהתפתחות העלילתית של הסיפור. המוסיקה אף פעם אינה מפריעה. להיפך, היא מובילה את תשומת ליבנו אל השיאים הנכונים. השיר בתי אל מול גולן, של יוסף גצר וחיים ברקני, מעשיר את הצד המוסיקאי. דומני ששיר זה כבר הפך ל"שלאגור". שוב מרגישים את ההרמוניה בין דרשות הבמאי ליצירת המוסיקאים.

● **מפקנה:** אם אתם רוצים הבימוי

לא חייבים לשלול את היכולת של שחקנים מקצועיים כדי להדגיש את התמימות ה"טהורה של שחקני הקבוץ.

ולסיום: מספרים על רבי מגדל מקוצק, שיום אחד נסע בעגלה רחוקה לסוסים מעיירה לעיירה ולפתע התחיל לרדת גשם. אמר ר' מגדל לעגלון: "עצור בבקשה, אני רוצה לרדת וללכת ברגל, כדי שלא יתקשו הסוסים למשוך את העגלה בכובץ." ענה העגלון: "אבל רבי, הגשם רק אתחיל הדרך איננה משובשת והסוסים אינם עייפים, ואתה איש זקן וחולה."

אמר לו ר' מגדל: "כל זה נכון, אבל אני איש זקן וברקוב הנני שועי להחזיר את נשמתו לבוראי. עכשיו תאר לעצמך שאגיע עד לשועי גן-עדן ופתאום עוצרים אותי ואומרים לי שתלוייה ועומדת כנגדי בחביעה של שני סוסים, שלא רציתי להקל עליהם בשעת מצוקה."

"אבל רבי", אמר העגלון, "מה איכפת לך אם הסוסים יתבעוקך? הרי גם או תהיה אתה הצודק, ותצא זכאי בדין!"

"כמובן", השיב ר' מגדל, "אלא מה? אינני רוצה להישפט עם סוסים!"

גם אני אינני רוצה להישפט עם סוסים.